

යාන් මය ආශ්‍රිත පුරාණ අමුණු කිහිපයක් පිළිබඳ ගවේෂණාත්මක අධ්‍යයනයක්

වින්දන රෝහණ විභාගාචාර්ය
ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය
පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංගය
ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය, මිහින්තලේ.

හැඳින්වීම

පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ ජනාවාසකරණය සම්බන්ධයෙන් අවධානය යොමු කිරීමේදී යාන් මය නිම්නයට හිමිවන්නේ වැදගත් ස්ථානයකි. වංශකථා මූලාශ්‍රවලින් පමණක් නොව අභිලේඛන ඇතුළු පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රවලින් ද ඒ බව සනාථ වේ. මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව මගින් ඉදිරිපත් කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලබන්නේ යාන් මය ආශ්‍රිතව ඉදි කරනු ලැබ තිබූ මේ වන විට නටඹුන් බවට පත්ව ඇති පුරාණ අමුණු දෙකක් සම්බන්ධයෙන් මා විසින් සිදු කරන ලද කේන්ද්‍ර අධ්‍යයනයෙන් ලබාගත් තොරතුරු පිළිබඳ විමර්ශනයකි.

ක්‍රමවේදය

ලිඛිත මූලාශ්‍ර පරිශීලනය සිදුකළ අතර අභිලේඛන තොරතුරු අධ්‍යයනය කිරීමද සිදුකර ඇත. ප්‍රධාන වශයෙන් දත්ත රැස්කර ගන්නා ලද්දේ කේන්ද්‍ර ගවේෂණ කටයුතු මගිනි.

භෞතික ස්වාභාවය

මාතලේ කඳුවැටිවල ඊසාන දිග පහළ බෑවුම් ප්‍රදේශයෙන් ආරම්භවන යාන්මය කි.මී. 151 ක පමණ දිගකින් යුක්ත වේ. සිගිරියට බටහිර දෙසින් හා රිටිගලට නැගෙනහිර දෙසින් ගලායන මෙහි ඉහළ භාගය හඳුන්වනු ලබන්නේ හබරන මය ලෙසිනි. හබරන, ගලෙන්බිඳුණුවැව, කහටගස්දිගිළිය, හොරොවිපොතාන වැනි ප්‍රදේශවලට තරමක් ආසන්නයෙන් ගමන්කරන යාන්මය පුල්මුඩේට දකුණු දෙසින් හා ත්‍රිකුණාමලයට සැතපුම් 48 ක් උතුරු දෙසින් සාගරයට එකතු වේ.

යාන්මය ප්‍රධාන වශයෙන් අයත්වන්නේ වියළි කලාපයට ය. එයට වර්ග කි.මී. 1520 ක ප්‍රමාණයක පැතිරුණු පෝෂක ප්‍රදේශයක් හිමිවේ. හබරන මය මගින් යාන්මයට සාමාන්‍ය මට්ටමේ ජල ප්‍රමාණයක් වර්ෂය පුරාම එකතුකරන මුත් ඊට පහළින් එකතුවන ජල මාර්ග ප්‍රධාන වශයෙන් සක්‍රීය වන්නේ වර්ෂා කාලයේ දී පමණි. වර්ෂයකට සහ මීටර් මිලියන 2269 ක ජල ප්‍රමාණයක් මෙම

පෝෂක ප්‍රදේශයට ලැබෙන අතර ඉන් සත මීටර් මිලියන 300 ක් හෙවත් සියයට 19 (19%) ක ජල ප්‍රතිශතයක් වාර්ෂිකව මුහුදට එකතුවේ.

යාන්මය නිම්නය ප්‍රධාන වශයෙන් පාංශු කලාප දෙකකට අයත් වේ. ඉහළ යාන්මය නිම්නය පුරා දක්නට ලැබෙන්නේ රතු-දුඹුරු පස වන අතර පහළ කොටසේ යාන්මය ගං දැලෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් රෙග්සෝල් හා දියළු පස් සහිත කලාපය දක්නට ලැබේ.

වාරි මාර්ගික පසුබිම

යාන්මය නිම්නයේ පැවති පුරාණ ජනාවාස සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු ලබාගතහැකි තවත් වැදගත් ජීවනමාන සාක්ෂියක් වන්නේ එම නිම්නය පුරා විහිදී තිබෙන විශාල, මධ්‍ය හා කුඩා ප්‍රමාණයේ වාරි නිර්මාණයන්ය. වැව්, ඇළ මාර්ග හා අමුණු පිළිබඳ සාක්ෂි මේ අතර හඳුනාගත හැකිය. යාන්මය නිම්නයේ පැවති වාරි නිර්මාණ ගණනාවක් පිළිබඳව සෙල්ලිපි හා වංශකථා මූලාශ්‍රවලින් අනාවරණය කරගත හැකිය.

යාන්මය හරස්කර ඉදිකරන ලද ප්‍රධානතම වාරි නිර්මාණය වන්නේ රජු විසින් ඉදිකරන ලද ජල්ලුවාපි යයි. එය වර්තමාන හුරුලුවාව ලෙස හඳුනාගෙන තිබේ. ධාතුසේන, පළමුවන පරාක්‍රමබාහු ඇතුළු රජවරුන් ගණනාවක් විසින් මෙලෙස පසුකාලීනව ප්‍රතිසංස්කරණය කර තිබේ. වසභ රජු විසින් කරවන ලද අග්ගිවච්චමානක වාපි හෙවත් අඹ්වඩමන් වැව යනු යාන්මය ඉහත්තාවේ දී හබරණ ආසන්න ප්‍රදේශයේ පිහිටි හිරිවඩුන්න වැව ලෙස හඳුනාගෙන ඇත.

පළමුවන ගජබාහු (114-136) රජුගේ පාලනමැතිවුවාපි සෙල්ලිපියේ උපලබ්ධික දිසාවේ පිහිටි වඩමන වැව හෙවත් වඩ්චමානක වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කරවූ බව සඳහන්ව තිබේ.

තම්මැන්නාකන්ද සෙල්ලිපිවල පජලක වැව හා පළවැව නමින් වැව් දෙකක් පිළිබඳව දැක්වේ. නැට්ටුක්කන්ද ලිපිවල සඳහන්වන සදවිය, කබරවිය, දනවිය, සිවලවිය, තිසවිය, කුඹරගමවිය, කබරගමක වව්, පජ්නිභොනගරී වව්, පදිවව් යනුවෙන් සඳහන් වැව් යාන්මය නිම්නයේ පිහිටා තිබෙන්නට ඇත. හදගල විහාර සෙල්ලිපිවල සඳහන්වන නක නකරක වපි, අනුලපිවපි, නකොධපික වපි යන වැව් ද යාන්මය නිම්නය ආශ්‍රිතව පිහිටි වාරි නිර්මාණ විය හැකිය. කල්පේ කෝරළයේ පිහිටි රස්නකැව සෙල්ලිපියේ වුලවිය, විහිකවිය වව්, අනුලමහවිය, අලගඩකවව් නම් වැව් පිළිබඳවත් වාරක නම් ඇළ මාර්ගයක් පිළිබඳවත් සඳහන්ව තිබේ. පහළ තම්මැන්නාව සෙල්ලිපිවල කබරවිය වව්, මතවිය,කුලවිය යනුවෙන් වාරි නිර්මාණ කිහිපයක් පිළිබඳව සඳහන් වේ. කල්පේ කෝරළේ කුඹුස්වැව හිරි ලිපියේ වටලවව් යනුවෙන් වැවක් පිළිබඳව දැක්වේ.

I වන ගජබාහු රජුගේ කාලයට අයත් කාමරගල ගිරි ලිපියේ පිනනිවිය හා පහනවිය නම් වූ වැව් දෙකක් පිළිබඳව සඳහන්වේ. අමුනිව්ටිය සෙල්ලිපියක පඡනපය හෙවත් පාචින දේශයේ වූ ඇළ මගක් පිළිබඳවත් වජ්ජව වැව, කදඅවිය වැව, වදබලගමක වැව, නවධඅවිය වැව වශයෙන් වැව් කිහිපයක් පිළිබඳවත් සඳහන්ව ඇත. යාන්ඔය ආශ්‍රිතව ඉදිකර තිබෙන වාරි නිර්මාණ අතරට හබරන වැව, හිරිවඩුන්තා වැව, හොරිවිල වැව, හුරුළු වැව, කිවුලේකඩ වැව හා දිවුල් වැව ද අයත්වන අතර වාහල්කඩ වැව ද පිහිටා ඇත්තේ යාන්ඔය නිම්නයේ ම එහි වම් ඉවුරෙහිය.

විමර්ශනය

යාන් ඔය අමුණ

හොරොවිපොතාන - පරංගියාවාඨිය මාර්ගයේ යාන්ඔය පාලමේ සිට කි.මී. පහක් පමණ ඔය පහළින් මේ සම්බන්ධ නටබුන් දක්නට ඇත. මෙම ස්ථානයට හොරොවිපොතාන - ත්‍රිකුණාමල මාර්ගයේ යාන්ඔය පාලමේ සිට කි. මී. හතරක් පමණ ඔයේ ඉහළට ගමන් කළ විටද පිවිසිය හැකිය. අමුණට දකුණින් කන්තලේ මහ වනය පිහිටා තිබේ.

මෙම අමුණ පිළිබඳව 1887 වර්ෂයේ දී මෙම ප්‍රදේශයේ මිනුම් කටයුතු කළ වික්ටෝර් නැමැති මිනින්දෝරු තැන විසින් සිය මැනුම් පිළිබඳ රපෝර්තුවේ මෙලෙස දක්වා ඇත.

" කැපු ගල් වලින්ද ගෙනාපු ගල් වලින්ද සාදා තිබෙන මෙම අමුණට ගඟ මැද තිබෙන විශාල ගල් පර්වත දෙකක් ආධාර වී ඇත. අමුණ අඩි 132 ක් දිගය. අඩි 50 ක් පළලය. ගඟ පතුලේ සිට අඩි 6 ක් උසය. පුරාණ ඇළ තවම දක්නට තිබේ. තවද ගඟ අමුණට වටින් හැරීගොස් තිබෙන නිසා එය පුරාණ ඇළ දිගේද ස්වල්ප දුරක් ගමන්කරයි."

වර්තමානයේ මෙම අමුණේ ශේෂව තිබෙන කොටස් පරීක්ෂා කිරීමේදී පැහැදිලි වන්නේ ඉහත සඳහන් මිනුම් වාර්තාවේ තිබෙන තොරතුරු බොහෝ දුරට සත්‍ය වන බවයි. අමුණු බැම්ම නිසා බාධාවූ යාන් ඔයේ ජලය ඔයේ වම් ඉවුර කඩාගෙන ගලා බසින ආකාරයට හඳුනාගත හැකිය. මේ නිසා අමුණු බැම්ම ඉවුරට සම්බන්ධ කළ ස්ථානය සම්පූර්ණයෙන්ම නිරාවරණය වී පවතී.

යාන් ඔයේ දකුණු ඉවුරු දෙස සිට විහිදී එන විශාල ගල් තලාවක් ඇසුරු කොටගෙන අමුණ ඉදිකර ඇත. එම ගල් තලාව ඔයේ වම් ඉවුර දෙසට තරමක බැවුම් ස්වරූපයකින් යුක්ත වේ. මේවන විට අමුණු බැම්මේ බොහෝ කොටස් බෙහෙවින් විනාශවී ගොස් ඇති අතර එම කොටස් සඳහා යොදාගත් කළුගල් කුට්ටි අක්‍රමවත් ආකාරයට තිබෙන අසුරු හඳුනාගැනීමට පිළිවන. ගල් තලාවේ

භාරත ලද නොගැලීරු අත්තිවාරම් කැපුම් අතරට මෙම ගල් හිරකර තිබූ බව පෙනේ. අමුණ සඳහා විවිධ ප්‍රමාණයේ ගල් කුට්ටි යොදාගෙන ඇත. ඇතැම් ගල් මීටර් 2 ක් පමණ දිගකින් යුක්තවේ. අමුණු බැම්මේ උඩාවත මුහුනතට යෙදූ ගල් කුට්ටිවලින් කිහිපයක් තවම මුල් ආකාරයෙන් තිබේ. අනෙක් සියලුම ගල් මුල් ස්ථානයන්ගෙන් වෙනස්වී ඇත. ස්වභාවික ගල් ස්තරය මත එක පෙළට ඇතිරූ ගල් කුට්ටි ජේලියක සාක්ෂි දකුණු කොටසට ආසන්නයේ දක්නට ලැබේ.

අමුණු බැම්මේ වම් කොටසින් ශේෂව තිබෙන්නේ ඔයේ ඉවුරට ගිල්වූ කොටසයි. වම් ඉවුර බාදනයට ලක්වෙමින් යාන් ඔයේ ජලය ගලාගෙන යාම නිසා මේ කොටස සෝදා පාළුවට ලක්වීම හේතුවෙන් මතුපිට තිබේ. ඔයේ ඉවුරේ සිට ගොඩබිම දෙසට මීටර් 10 පමණ කොටසක් පිහිටි පොළව තෙක් කපා ඒ මත සිට ඉහළට ඉදිකර තිබෙන ඉවුරට ගිල්වූ මෙම කොටස සඳහා විවිධ වර්ගවල ගල් යොදාගෙන ඇත. ඒවා විවිධ ප්‍රමාණයන්ගෙන් යුක්තවන අතර නිශ්චිත හැඩයක් ද නොමැත. මෙම ගල් කුට්ටි වර් වශයෙන් ඉහළට බැඳ තිබෙන අතර ගල්වල විශාලත්වයේ ප්‍රමාණය හා හැඩයේ වෙනස්කම් නිසා වර් ප්‍රමාණය වෙනස්වේ. නමුත් මෙහි ආසන්න වශයෙන් ගල් වර් 9 ක් දක්නට ලැබේ. ගල් එකිනෙක සම්බන්ධ කිරීමේ දී ඇතිවන හිදැස් පිරවීම සඳහා සක්ක ගල් කැබලි යොදා තිබේ. ගල් වර් බැඳීමේදී ක්‍රමයෙන් ඉහළට යත්ම ඇතුළට පන්නා තිබේ. එමගින් බැම්ම ඇදවැටීම පාලනය කර තිබෙන අතරම නිර්මාණය අතරට නැවත පස් පිරවීමේදී ශක්තිමත් වීමද සිදුවන්නට ඇත. පුරාණ අමුණක ඉවුරට යටවෙන කොටසේ මුහුනත සකස්කර තිබෙන ආකාරය හඳුනාගැනීමට මෙය වැදගත් නිදසුනක් වේ.

අමුණේ මැද කොටස පිරවීම සඳහා භාවිත කර ඇත්තේ සාමාන්‍ය ප්‍රමාණයේ ගල් කුට්ටි වන අතර කුඩා ගල් කැබලි ද ඒ අතරට යොදා තිබේ. මේ සමග මැටි ද යෙදූ බවක් අනාවරණය වේ. ගල් කුට්ටි හා කැබලි අතරට මැටි යෙදීමෙන් එහි ගල් එකිනෙක හිරවීම සහතික කරන්නට ඇත. අමුණ මතුපිටින් ජලය ගලායෑමේදී ඇතිවෙන සැඟ පහරට ඉවුර සේදීම වැළැක්වීමට යෙදූ වම් ඉවුරේ සැඟපහන දක්වාම මේ ස්වභාවය හඳුනාගත හැකිය. ඒ දක්වා වූ මතුපිටින් තිබෙන පස් තට්ටුව ද මෙහි හඳුනාගත හැකිය.

මෙම අමුණෙන් ජලය ලබාගෙන ඇත්තේ ඔයේ දකුණු ඉවුරු ප්‍රදේශයටය. අමුණට මීටර් 35 ක් පමණ ඉහළින් ඇරඹෙන ඇළ මාර්ගය ක්‍රමයෙන් ඔයෙන් ඇත් වෙමින් කන්තලේ වනය තුළට ගමන්කරන අයුරු දක්නට ලැබේ. මෙම වනාන්තරය තුළ පැරණි විහාරස්ථාන සම්බන්ධ නටඹුන් විශාල වශයෙන් ද වැව්වල සාක්ෂි ද දක්නට ලැබේ. ඒ අනුව ඒ ආශ්‍රිත ජනාවාස පවතින්නට ඇත. එම ජනාවාස ආශ්‍රිතව පැවති කෘෂිබිම් හා වැව් සඳහා මේ මඟින් ලබාගත් ජලය ලබාදෙන්නට ඇත.

වාහල්කඩ අමුණ

අනුරාධපුර හා ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කවලට මායිම්ව වාහල්කඩ ගොවි ජනපදයේ සි 2 කළාපය කෙළවරේ යාන් ඔයේ මෙම පුරාණ අමුණ පිහිටා තිබෙන අතර වාහල්කඩ සි 2 ජනපදයේ පාසල අසලින් දකුණට තිබෙන මාර්ගයේ කී. මී. තුනක් පමණ ගිය විට මෙම ස්ථානයට ලඟා විය හැකිය. උතුරු අක්ෂාංශ 80°.46.214 හා නැගෙනහිර දේශාංශ 80°.52. 869 අතර තිබෙන මෙම අමුණ මුහුදු මට්ටමින් අඩි 164 ක උසකින් පිහිටා ඇත. පුරාණ අමුණ නිර්මිතයක් පිළිබඳව දැනට හඳුනාගත හැකි වඩාත් සුරක්ෂිතම නිර්මාණය වන මේ පිළිබඳව 1897 දී වික්වොර් නැමැති මිනින්දෝරු තැන මෙලෙස වාර්තාකර තිබේ.

" මුල් අමුණට පහළින් පිහිටා තිබෙන මෙය මාවසින් දක්නා ලද පුරාණ විවිධ කර්මාන්තයන්ගෙන් එකකි. යටකී අමුණේ මෙන්ම මෙහිදීද ගඟ අමුණට දකුණින් හැරීගොස් තිබේ. මේනිසා මෙම අමුණේ එක ගලක්වත් ඉවතට පෙරළී නැත. එය සම්පූර්ණයෙන්ම කපාපු ගල් ඉතා දක්ෂ ලෙස හේත්තු කිරීමෙන් සාදා ඇත. ගල් පේළියේ පෙළ වරක් ගඟේ වතුර පාරට අනුවද වරක් ඊට විරුද්ධවද පිහිටුවා අමුණ බැඳ තිබේ. සමහර ගල් අඩි 11 ½ ක් දිගය. අඩි 1 ½ පළලය. අමුණ අඩි 92 ක් දිගය. අඩි 38 ක් පළලය. ගඟ පතුලේ සිට අඩි 10 ක් උසය. අමුණ දෙකෙළවර අඩි 6 උසට ගං ඉවුර අතට හැඩකර සාදා තිබේ. අමුණ උඩින් ගලායන ගංවතුර සීමාකිරීමට මෙසේ සාදන්නට ඇත.

වික්වොර් මිනින්දෝරු තැන විසින් වාර්තාකරන ලද තොරතුරුවලින් විශාල ප්‍රමාණයක් වර්තමානයේ ද මෙම අමුණේ දක්නට ලැබේ. යාන් ඔය පූර්ණ වශයෙන් හරස්වන පරිදි ඉදිකර තිබෙන මෙම අමුණේ සම්පූර්ණ දිග මීටර් 26.80 කි. පළල මීටර් 11.50 කි. මෙය වික්වොර්ගේ මිනුම්වලට ආසන්න අගයකි. යාන් ඔයේ ප්‍රමාණයට සාපේක්ෂව මෙය විශාල අමුණකි. අමුණේ සම්පූර්ණ ප්‍රමාණයෙන් දැනුදු ආරක්ෂිතව පවතී. ඔයේ ජලය වැඩි අවස්ථාවලදී අමුණ බැම්ම මතුපිටින් එම ජලය ගලායන විට ඇතිවන සැඟපහරින් ඉවුරු සේදියාම වැළැක්වීමට යෙදූ ආරක්ෂිත බැම්ම හෙවත් සැඟපහන මෙහි දෙකලවරම දක්නට ඇත.

මෙම අමුණේ බැම්මේ මතුපිට ගල් ස්ථරයේ 80% ක පමණ ප්‍රතිශතයක් හොඳින් සුරක්ෂිතව ඇත. එහි දකුණු කෙළවරේ පහළ කොටසක් සැඟ පහරට ගැළවීගොස් තිබෙන අතර එහිම ඉහළ කොටසේ ගල් කිහිපයක් මානව ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් විනාශවී තිබේ.

අමුණු බැම්මේ උඩාවක මූනත හොඳින් සුරක්ෂිතව පවතී. මෙහි වම් පසට වන්නට පසින් වැසි තිබෙන මුත් දකුණු දෙසට වන්නට එය හොඳින් දර්ශනය වේ. මෙම කොටසේ දක්නට ලැබෙන උස මීටර් 2.26 කි. මෙහි ගල්වර් 6 ක් හඳුනාගත හැකිය. මෙම ගල් යොදා ඇත්තේ අමුණු බැම්මට පිටත ආවරණයක ආකාරයටය. දිගටි ගල් පුවරු ඔය හරහට සිටින ආකාරයට ජල පහරට විරුද්ධ අතට යොදා තිබේ. එමගින් ජලයෙන් ඇතිවෙන පීඩනයෙන් ගල් ගැලවීයාම පාලනය වී ඇත. මෙම මූනත කොටස ඉදිකිරීමේදී ගල් පුවරු එකිනෙක හොඳින් සම්බන්ධවන ආකාරයට යටින් තිබෙන ගල්වල මතුපිට හැඩයට සමාන හැඩයක් උසින් තිබෙන ගල් පුවරුවේ ද ගෙන තිබෙන ආකාරය දැකගත හැකිය. මෙම ක්‍රමයට කුස්කුර අතර තිබෙන අවකාශය අවම වන බැවින් ගල් ස්තර එකිනෙක හොඳින් බද්ධවේ.

අමුණේ යටාවක මූනතේ වැඩි ප්‍රමාණයක් වැලි පසින් යටවී පවතී. එහෙත් එහි මතුපිට ගල් ස්තරය දක්නට ඇත. මෙහි ගල් අතුරා ඇත්තේ උඩාවක මූනතට ප්‍රතිවිරුද්ධ ආකාරයටය. එම ගල් පුවරුවල දිග අත බැම්ම තුළට සිටින පරිද්දෙන් යොදා ඇත. මෙම ගල් පුවරුවල පවතින තවත් විශේෂත්වයක් වන්නේ එහි එක් කෙළවරක් පළල්ව සිටින පරිදී හා අනෙක් කෙළවර තරමක් පටු වන ආකාරයට සකසා තිබීමයි. ගල් පුවරු ඇතිරීමේදී එම කෙළවර දෙක මාරුකරමින් යොදා තිබේ. මේනිසා ගල් පුවරු එකිනෙක මනාලෙස හිරවීමක් සිදුවන බැවින් මැනවින් පිරිද්දෙන ආකාරයට සම්බන්ධ කළ හැකිය. මේ නිසා ජල පහරට බැම්ම පහළට තල්ලුවී ගැලවීයාම වැළකේ. අමුණේ මැද කොටසේ වැඩි ප්‍රමාණයක් පසින් හා වැලිවලින් ආවරණයවී පවතී. මතු වී තිබෙන ගල් ඇතුරුම් කොටස් පරීක්ෂා කිරීමේදී පැහැදිලි වන්නේ විවිධ ප්‍රමාණයන්ගෙන් යුත් හා හැඩයෙන්ද තරමක් වෙනස් ගල් පුවරු මේ සඳහා යොදාගෙන තිබෙන බවයි. මතුපිට ගල් ඇතුරුම ශක්තිමත් කිරීම සඳහා වෙනත් කිසිදු තාක්ෂණික ක්‍රමයක් අනුගමනය කර නැති අතර භාවිතකොට ඇත්තේ ගල් පුවරුවල හැඩය හා ප්‍රමාණය වෙනස් කරමින් එකිනෙකට හිරවන පරිද්දෙන් ඇතිරීමයි. හොඳින් හිරවීම සඳහා ඇතැම් ගල්වල කෙළවර තරමක් කඩා තිබෙන ආකාරය හඳුනාගැනීමට පුළුවන. කෙසේ නමුත් මතුපිට ස්තරය ඇතිරීම සඳහා හැඩතලය මාරුකිරීමේ රටාවක් අනුගමනය කර තිබෙන බව පෙනේ.

මතුපිට ස්තරය යටින් පිහිටි ගල් ස්තරය සඳහා තරමක් කුඩා ගල් කුට්ටි යොදාගෙන තිබෙන ආකාරය හඳුනාගත හැකිය. එහෙත් ඒවා හොඳින් හිරවෙන පරිද්දෙන් අක්‍රමවත් රටාවකට අතුරා තිබේ. අමුණේ දකුණු සැඟවනට ආසන්නයේ බැම්ම මතුපිට පහළ කෙළවර කොටස ගිලා බැසීමට ලක්ව තිබේ. ජල කාන්දුවක් නිසා අමුණට යටින් පිහිටි ස්තර දුර්වල වීමෙන් එම කොටසේ ගල් පුවරු ගලා බසින්නට ඇතැයි අනුමාන කිරීමට පුළුවන.

පුරාණ අමුණ අතර බැම්මේ ආරක්‍ෂාවට ඉදිකර තිබෙන දෙපස ආරක්‍ෂිත වැටිය හෙවත් සැඩපහන වඩාත් හොඳින් හඳුනාගත හැක්කේ මෙම අමුණෙනි. ඒ අතරින් දකුණු සැඩපහනේ සම්පූර්ණ උස මීටර් 1.7 කි. දැනට මෙහි ගල් වර් 4 ක් හොඳින් ශේෂව පවතී. එහි දෙපසින් ගල් ගැලවී ගොස් තිබෙන ආකාරය ද දක්නට ඇත. ගල් ස්තර ක්‍රමයෙන් ඉහළට යත්ම සෙ.මී. 15 ක පමණ ප්‍රමාණයක් පිටුපසට පත්තවා සවිකර ඇත. එමගින් එය ඉදිරිපසට ක්ලේවීම වැළැක්වෙන අතර සමබරතාවය ආරක්‍ෂා වීමද සිදුවේ. අමුණේ වම් කොටසේ පිහිටි සැඩපහන ද තරමක් දුරට ශේෂව පවතී. මෙහි දැනට ගල් වර් 2-3 අතර ප්‍රමාණයක් හඳුනාගත හැකිය. මතුපිට ස්තර ගැලවීගොස් ඇත. කෙසේ වෙතත් ශේෂව තිබෙන මෙම සැඩපහන් දෙක අමුණු බැම්මට මැනවින් සම්බන්ධ කර තිබෙන ආකාරය හඳුනාගැනීමට පිළිවන.

බැම්ම මතුපිටින් ගලායන ජලයෙන් ඔයේ ඉවුරු බාදනයට ලක්වීම වැළැක්වීම සඳහා අමුණු බැම්මේ සැඩපහන් හි උඩාවන හා යටාවන සීමාවෙන් තරමක් පිටතට පත්තවා තිබෙන ආකාරයට ඉදිකර ඇත. මේ නිසා අමුණ අසල ඉවුරු දුර්වලවීම පාලනය වේ. ගල්වල යෙදූ කැපුම් කට්ටලට හිරකිරීම මගින් මෙම ස්ථාන ශක්තිමත් කර ඇත.

අමුණු බැම්ම නිසා බාධාවට ලක්වන යාන්මය බැම්මට දකුණු දෙසින් පිහිටි ඉවුර බාදනයට ලක් කරමින් නව ගමන් මගක් ඔස්සේ ගමන් කරනු ලබයි. මේ නිසා එම ස්ථානයෙන් අමුණු බැම්ම ඔයේ ඉවුරට සම්බන්ධ කළ ස්ථානය සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශවී ගොස් තිබේ. අක්‍රමවත් හැඩති විවිධ ප්‍රමාණයේ ගල් කුට්ටි එම කොටසේ අඩුකැකූ කිරීම සඳහා යොදාගත් බවට විනාශ වූ කොටසින් හඳුනාගත හැකිය. සැඩපහනේ මුහුණතට පිටුපස සිට මෙම පිරවුම දක්නට ඇත. ඔයේ පතුලේ මට්ටමේ සිට මේ කොටසේ උපරිමය දක්වා උස මීටර් 4.05 කි. දැනට මෙහි වම් කොටසේ තිබෙන ආකාරයටම දකුණු කොටසත් සකස්වී තිබෙන්නට ඇති බව සිතිය හැකිවේ. දකුණු කොටස බාදනයට ලක්වීම නිසා අමුණ ඉදිකිරීමට පාදම ලෙස යොදාගත් ස්වාභාවික ගල් ස්තරය තරමක් දුරට මතු වී ඇත. අමුණේ මතුපිට සිට එම ස්ථානයට මීටර් 2.5 - 3 අතර ගැඹුරක් පවතී.

මෙම අමුණ මගින් ජලය ලබාගෙන ඇත්තේ එහි වම් ඉවුර සඳහා පමණි. එම ඇළ මාර්ගයේ සාක්‍ෂි අමුණු බැම්මට මීටර් 20 පමණ ඉහළින් දක්නට ලැබේ. නමුත් ඇළ මාර්ගය පිළිබඳ අදහස් දැක්වීමේදී වික්වෝර් මිනින්දෝරු තැන පවසන්නේ අමුණට දම්වැල් 14 ක් පමණ ඉහළින් ඔයේ දකුණු ඉවුරේ ඇළ මගක් තිබුණු බවත් එය අමුණට දම්වැල් 10 පමණ පහළින් නැවත යාන් මයට එකතු වූ බවත්ය. එයට යාකර තිබූ වෙනත් ඇළ මගක් ඔහුට හමුනොවූ බවක් දක්වා ඇතැම් විට එය පස්වලින් ගොඩවී යන්නට ඇතැයි අදහසක් ද දෙනු ලබයි. නමුත් වික්වෝර්ගේ අදහස සත්‍ය කිරීමට තරම් ප්‍රමාණවත් සාක්‍ෂි අධ්‍යයනය මගින් හමුනොවීය. කෙසේ නමුත් වම් ඉවුරට දිවෙන

මාර්ගයක සාක්ෂි කිසියම් ප්‍රමාණයකට පැහැදිලිව හඳුනාගැනීමේ හැකියාව පවතී. ඒ අනුව වික්ටෝරී මිනින්දෝරු තැන යාන් ඔයෙන්ම ස්වභාවිකව බාදනය වී නිර්මාණය වූ කොටසක් ඇළ මාර්ගය ලෙස අනුමාන කළ බව සිතිය හැකිය. වාහල්කඩ වැවෙන් ජලය ලබාගත නොහැකි වැවට වම් දෙසින් පිහිටි භූමි භාගයට මෙම අමුණේ සිට කපන ලද ඇළ මාර්ගය ඔස්සේ ජලය ලබාදෙන්නට ඇති බව එම ඇළ මග ගමන් කරන ප්‍රදේශය අනුව නිගමනය කිරීමට පුළුවන.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ
නිකොලස් .සී.ඩබ්

-1959. මහා පරාක්‍රමබාහු රජතුමාගේ වාරි කර්මාන්ත. පොළොන්නරු යුගය. සංස්කරණය. දෙහිවල . කිසර ප්‍රකාශකයෝ. 61-80.

නිකොලස් .සී.ඩබ්

-1961. පුරාණ වාරි මාර්ග ක්‍රම. අනුරාධපුර යුගය. සංස්කරණය. කැළණිය.විද්‍යාලංකාර විශ්ව විද්‍යාලීය මුද්‍රණාලය. 289-303.

නිකොලස් .සී.ඩබ්

-1979. පුරාතන හා මධ්‍යතන ලංකාවේ ඓතිහාසික ස්ථාන විස්තරය. පරිවර්තනය. දෙහිවල. රාජකීය ආසියාතික සංගමය (ශ්‍රී ලංකා ශාඛාව).

මහාවංසය

-1967. සංස්. සුමංගල හිමි, බඩුවන්කුඩාවේ. කොළඹ ලංකා විශ්ව විද්‍යාලයේ ලංකා ඉතිහාසය -1974 කාණ්ඩය I භාගය II. කැළණිය. විද්‍යාලංකාර විශ්ව විද්‍යාල මුද්‍රණාලය.

Administration Report

1897, Survey Department of Ceylon

Arumugam. S

1969, Water Resources of Ceylon, Colombo, Water Resources Board Publication.

Brohier. R.L

1934 (1979), Ancient Irrigation Works in Ceylon, Part I – II, Colombo. The Ministry of Mahaweli Development.

Cooray P.G

1967 (1984), An Introduction to the Geology of Sri Lanka, Colombo, National Museum.

Epigraphiya Zeylanica

1912, Vol I, ed. D.M.D.Z Wickramasingha, London, Oxford University Press.

Inscription of Ceylon

1983, Vol II Part I, ed. S. Paranavitana, Colombo, Department of Archaeology.

Inscription of Ceylon

2001, Vol II Part II, ed S. Paranavitana, Colombo, Department of Archaeology.

Nicholas. C.W

1959, A Short Account of the History of Irrigation Works Up to the 11th Century, Journal of Royal Asiatic Society (N.S), Vol VII. I, Pp 43 – 64.